

Arnhem 22 augustus delen uit de dienst van Ineke Reinhold

Nu we de kaars hebben aangestoken. Het Licht in ons midden weten willen we- omdat we daar als Geloofsgemeenschap niet eerder de gelegenheid toe hadden Broeder Yebo Douwe Feikema, gedenken.

Op woensdag 14 juli overleed hij plotseling in zijn woonplaats Oosterbeek Zijn rouwdienst heeft inmiddels op 22 juli in besloten kring plaatsgevonden.

Broeder Yebo Feikema werd op 16 oktober 1931 geboren in Gorredijk en werd in 1952 op zijn persoonlijke belijdenis gedoopt. Op 13 december 1958 trouwde met Lydia van Lookeren Campagne. Samen kregen zij drie kinderen en vijf kleinkinderen. Yebo is heel lang penningmeester geweest van de Doopsgezinde Gemeente Arnhem en was tot op het laatst nog lid van de kascommissie. Ook heeft hij op 8 november 2020 in de kerk nog een lezing gegeven voor leden en vrienden over het thema geloof en wetenschap. Yebo was een gelovige wetenschapper, een gepromoveerd scheikundige. Hij stond tot op het laatst midden in het leven met een brede interesse voor maatschappelijke onderwerpen.

Broeder Yebo Feikema is 89 jaar geworden.

Laten we staande, voor zover mogelijk, een minuut stilte in acht nemen om hem te gedenken.

Yebo Douwe Feikema zijn naam zij tot zegen. Hij ruste in vrede. Amen

Exodus 20: 2-6 Ge zult geen godenbeelden maken, geen afbeelding van enig wezen boven in de hemel, beneden op aarde of in de wateren onder de aarde. Ge zult hen voor hen niet ter aarde buigen en hun geen goddelijke eer bewijzen: want ik de Onbenoembare, uw God. Ik ben voor hen die mij haten een jaloerse God, die de schuld van van de vaders wreekt op hun kinderen tot het derde en vierde geslacht, maar voor hen die mij liefhebben en mijn geboden onderhouden een God die goedheid bewijst tot aan het duizendste geslacht. **Tot zover Exodus**

Een pittige uitspraak dat de Eeuwige jaloers zou zijn als we beelden maken en die aanbidden.. In die tijd werden beelden gemaakt van de riviergod, van de zeegod, van de handelsgod en als je dan regen nodig had, of in de golven dreigde om te komen of te weinig handel had dan wendde je je tot die God die met een beeld uitgebeeld werd om te krijgen wat je vroeg. Maar hier in Tora gaat het niet om bidden om iets te krijgen maar om liefhebben weten dat in wat voor nood je ook verkeert die Liefde je niet verlaat, dat je daardoor gedragen wordt... Alle bijbelverhalen laten zien dat moeite , ongeluk of lijden mensen niet bespaard worden.. die horen bij het leven en hebben niets met straf van de goden te maken zoals zo vaak gedacht werd. Dat betekende wel een hele omslag in de wijze van geloven.

We lezen nu uit Mattheus 7: 15-19 en 26-29 Daarin zegt Jezus het volgende:

Wacht u voor valse profeten, mensen die tot u komen in schaapskleren, maar van binnen roofzuchtige wolven zijn. Aan hun vruchten kunt u ze kennen. Plukt men soms druiven van dorens of vijgen van distels? Zo brengt iedere goede boom goede vruchten voort, maar de ziek boom brengt slechte vruchten voort... Aan hun vruchten dus zult ge ze kennen... Maar ieder die deze mijn woorden hoort, doch er niet naar handelt, kan men vergelijken met een dwaas die zijn huis op het zand bouwde. De regen viel neer, de bergstromen kwamen omlaag, de storm stak op en zijn beukten dat huis zodat het volledig verwoest werd. Toen Jezus deze toespraak geëindigd had, was het volk buiten zich zelf van verbazing over zijn leer. Want hij onderrichtte niet als de schriftgeleerden maar als iemand die gezag bezit.

Tot zover het evangelie naar Mattheus

Inleiding. In Antiochië krijgt de geloofsgemeenschap van hen die de weg van Jezus willen volgen de ingeving van de Geest om hen westwaarts uit te zenden naar andere steden en dorpen . Ze krijgen de handen opgelegd en gaan. Overal waar ze komen beginnen ze in de synagogen te verkondigen wat Jezus gezegd en gedaan heeft. Sommigen beginnen te geloven dat ze het woord naar de andere volkeren hebben uit te dragen. Andere willen het bij de strakke regels van het Sanhedrin houden. Veel mensen die grieks romeinse tijd gaan naar de tempel van Zeus de oppergod om daar te offeren. Of naar de tempel van Hermes, de zoon van Zeus: de God van de verbindende boodschap en handel . Paulus en Barnabas krijgen wel leerlingen ,maar worden soms ook de stad uitgestuurd. In Ikonium dreigt zelfs steniging. Daarom gaan ze naar Lystra. Dan horen we het volgende in *Handelingen 14: 8-19:*

8 In Lystra heeft een man neergezeten die geen kracht had in zijn voeten;
kreupel vanaf de schoot van zijn moeder heeft hij nooit kunnen lopen.

9 Hij heeft naar Paulus gehoord bij diens spreken.

Die staart hem aan en ziet dat hij het geloof heeft dat hij gered kan worden.

10 Hij zegt met grote stem:
sta op, recht op je voeten!

Hij springt op en is gaan lopen.

11 Als de scharen zien wat Paulus heeft gedaan verheffen zij hun stem en zeggen in het Lykaonisch:
de goden zijn tot ons neergedaald, al lijken ze op mensen!,

12 En Barnabas hebben ze Zeus genoemd en Paulus Hermes, daar hij het was die het woord voerde.

13 De priester van Zeus voor de stad heeft stieren en bloemenkransen naar de poorten gebracht en heeft die samen met de scharen willen offeren.

14 Maar als de apostelen Barnabas en Paulus dat horen, scheuren zij hun kleren en storten zich schreeuwend in de schare,

- 15 zeggend:
mannen, waarom doet ge dit?–
wij zijn óók maar mensen, in lijden–en–strijden gelijk aan u,
en wij verkondigen u als evangelie
dat u zich van deze schijngoden moet afkeren naar een levende God
'die gemaakt heeft de hemel, de aarde, de zee en al wat er in hen is';
- 16 hij heeft in de voorbije generaties
alle volkeren laten voortgaan over hun eigen wegen;
- 17 toch heeft hij zich niet onbetuigd gelaten in wéldoen,
door u vanuit de hemel regens en tijdstippen van vrucht dragen
te geven
en uw harten te vervullen van voedsel en vrolijkheid!

18 Hoewel zij dit alles zeggen, weerhouden ze slechts met moeite de scharen ervan om aan hen te offeren.

19 ¶ Er komen echter uit Antiochië en Ikonium Judeeërs die de scharen ompraten. Ze stenigen Paulus en hebben hem de stad uitgesleept, in de mening dat hij gestorven is.

20 Maar als de leerlingen hem omringen staat hij op en komt hij de stad weer binnen.

De volgende morgen vertrekt hij met Barnabas naar Derbe.

Tot zover Handelingen 14 even een toelichting: Een man die vanaf zijn geboorte niet lopen kon is met beide voeten op de grond gezet. En dan meteen het gerucht; de goden zijn weer onder ons! Ook zonder twitter blijken geruchten zich snel te verspreiden. Je hoort: Die zwijgende dat is vast Zeus en die, die steeds het woord voert dat is vast Hermes! De priester van het heiligdom van Zeus ziet er wel brood in. Hij verzint: Een offerrite met een stier en bloemenkransen. Straks komen de pelgrims van heinde en ver naar zijn tempel. Hermes de god van de handel was hier! Godsdienst en handel hebben het maar al te vaak op een akkoordje met elkaar gegooid. De Chinezen zetten de islamitische Oigouren in opvoedkampen, maar praten nu met de Taliban, goed voor de handel. En nederland zwijgt over het onrecht dat vrouwen wordt aangedaan door de wijze waarop de islam in Saoedi Arabië wordt uitgelegd. Ja de handel moet niet verstoord worden.

Ja die stier en die bloemenkransen en die menigte op de been, Paulus en Barnabas staan er verdwaasd bij. want het gaat er Lykaonisch aan toe daar in Lystra. Pas als ze begrijpen dat ze voor Zeus en Hermes aangezien worden reageren ze snel.. ze scheuren hun kleren als teken van ontsteltenis en ontzetting. Schreeuwend stort Paulus zich midden in de massa en roept: 'onze boodschap is nu juist dat je **geen** afgoden moet vereren.

Je kunt het ook nog iets ruimer vertalen: Onze boodschap is juist dat jullie je energie niet moeten besteden aan dit soort 'ijdelheden' (ijdelheden = eufemisme voor afgoden) . Ja dan kom je op wat in onze tijd: idolen genoemd worden. Van dat soort verering wordt niemand beter. De onbenoembare die IS, is niet geïnteresseerd in stieren met bloemenkransen en processies... neen: de levende God, die staat ver

boven al deze dingen, die is geïnteresseerd in hoè de mensen leven... Die is wereldwijd bezig met het bevorderen van levenskwaliteit: .. vanuit de hemel laat hij – zegt Paulus – zijn goedheid blijken: regen, vruchtbaarheid, zodat er eten is en drinken en zodoende ontstaat er vreugde, levensvreugde. Daar gaat het de levende God om... en – voegt Paulus toe - niet alleen voor Israël, neen, zegt Paulus nadrukkelijk: voor alle volken.

Die boodschap wordt niet aanvaard en Paulus wordt gestenigd, maar hij staat weer op en gaat met behulp van leerlingen toch weer voor een overnachting de stad in.

Nu sla ik een aantal hoofdstukken over. Paulus kriujgt ruzie met Barnabas over het al dan niet meenemen van Marcus. Niets is ook deze leiders vreemd. Dan gaat Paulus met twee anderen op reis: met Silas en Timotheus. Maar op reis naar Athene komt Paulus er eerder aan dan zij. Athene: een wereld vol tempels en beelden.. **(kijk naar het plaatje)** Paulus is op Silas en Timotheus aan het wachten en dan horen we het volgende in: **Handelingen 17: 15 – 34** Willibrord vertaling

Terwijl Paulus in Athene op hen wachtte, werd hij pijnlijk getroffen door de vele afgodsbeelden die hij in de stad zag.

17 Hij ging nu niet alleen een gesprek aan in de synagoge met de Judeeërs en de godvrezenden,

maar ook dagelijks op de markt met de mensen die er toevallig waren.

18 Ook enige epicurische en stoïsche wijsgeren raakten in een twistgeprek met hem.

Er waren er die zeiden:

wát wil die kletser eigenlijk beweren?

En anderen:

hij lijkt een verkondiger van hogere wezens, die hier onbekend zijn! – dit kwam omdat hij Jezus en de opstanding verkondigde.

19 Ze klampten hem aan, en brachten hem naar de **Areopagus**, en vroegen:

Mogen wij weten wat dit voor een nieuwe leer is, die door u voorgedragen wordt?–

20 U vertelt ons dingen die ons vreemd in de oren te klinken en we zouden dus graag vernemen wat die betekenen!

21 Want alle Atheners en de vreemdelingen die in hun stad woonden, verdreven het liefst hun tijd met het vertellen en het aanhoren van de laatste nieuwtjes.

22 ¶ Paulus ging midden op de Areopagus staan en nam het woord: mannen van Athene, ik zie aan alles hoe diep godsdienstig u bent. want toen ik rondliep en bekeek wat u also vereert, ontdekte ik zelfs een altaar met het opschrift: voor een onbekende god!– welnu, wat u vereert zonder het te kennen, dat kom ik u verkondigen.

24 De God die de wereld gemaakt heeft alles wat daarin is,

- Die, die de Heer is van hemel en aarde, woont niet in door handen
gemaakte tempels;
- 25 Ook laat hij zich niet door mensenhanden verzorgen
- alsof Hij iemand nodig heeft-die zelf aan allen: leven en adem
en alle dingen geeft;
- 26 Heel het mensengeslacht deed Hij uit één ontstaan, om de gehele
oppervlakte van de aarde te bewonen, waarbij hij de seizoenen
vaststelde en de grenzen van hun woongebied.
- 27 opdat zij God zouden zoeken en misschien al tastende zouden
vinden; Hij is immers niet ver van ieder van ons.
- 28 Want door hem leven wij en bewegen wij en zijn wij,
zoals ook enkelen van uw eigen dichters hebben gezegd:
'Want wij zijn van zijn geslacht;
- 29 Als wij dus tot God geslacht behoren, moeten we niet menen
dat het goddelijke zou lijken op goud of zilver of steen,
op een voortbrengsel van menselijke kunde en vernuft.
- 30 Zonder acht te slaan op die tijden van onwetendheid
verkondigt God nú aan de mensen
dat zij zich allen en overal moeten bekeren,
- 31 omdat hij een dag heeft vastgesteld
waarop hij de wereld naar rechtvaardigheid gaat oordelen door een
man die hij daartoe heeft bestemd.
Aan allen gaf hij het bewijs daarvan door hem uit de doden te doen
opstaan."
- Maar toen zij van de opstanding van doden hoorden.
spotten sommigen daarmee, terwijl anderen zeiden:
Daarover zullen wij u bij gelegenheid nog wel eens horen.
- 33 Zo ging Paulus uit hun midden weg.
- 34 Toch sloten sommigen zich bij hem aan
en kwamen tot geloof, onder wie
én Dionysius de Areopagiet
én een vrouw die Damaris heette en nog anderen.

Tot zover Handelingen. Wat hier gezegd wordt herhalen we zingend door Lied
825 zingen:

Overdenking

In Paulus' tijd is Athene een universiteits stad. Er werd wat handel gedreven, er
moesten markten zijn om mensen te kunnen voeden.
Toeristen in Athene vergapen zich nu aan de Acropolis en resten van tempels. Maar
Paulus is daar duidelijk niet door geïmponeerd. Hij wordt pijnlijk getroffen door al die
godsbeelden. Waar hij ook kijkt overal staan beelden gewijd aan één of andere God.
Het beeld van Dionysos was vooral verbonden met de wijn. Hij stierf met de
geoogste druiven en werd herboren in de wijn.

Hoog op de heuvel: Akropolis- ziet Paulus heuvel een geweldig grote tempel: gewijd
aan de godin Athena Nikè (Grieks: Ἀθηνά Νίκη): de overwinning. De godin Athene
was zeer veelzijdig: zij was de godin van de wijsheid, maar ook van de oorlog en

overwinning. Overal torende de beschermgodin hoog boven uit. (Zoals we net ook zagen op de foto)

Paulus heeft een vast patroon. Overal waar hij aankomt zoekt hij eerst de synagoge op en daarna zoekt hij de markt op. Je kunt zeggen: de synagoge voor het geestelijk voedsel en het samen vieren en de markt voor het lichamelijk voedsel. Maar zo was dat bij Paulus niet. Hij gaat op de markt óók met Grieken, de Atheners in gesprek. Dat herken ik. Toen wij geëmigreerd waren naar Californië zochten we ook eerst een doopgezinde gemeente op. En toen die destijds wel erg ver van onze beleving van geloven af bleken te staan zochten we de Congregationalisten op. Maar tegelijkertijd gingen we wonen in een multiculturele wijk want we wilden die anderen Mexicanen, Chinezen en anderen die ook van allerlei continenten Californië aan het binnen komen waren, leren kennen. Je was niet naar Californië gegaan om met Nederlanders in een club te zitten. Verder gaat de vergelijking van mij en Paulus niet op. Want ik zweeg en ik luisterde het eerste jaar. Er was zoveel nieuw! Paulus echter heeft het lef - net in Athene aangekomen - om op die markten met die mensen, die zo anders in het leven staan dan hij, in gesprek te gaan en te laten horen wat hem ten diepste bezielt!

Het eerste wat Paulus op de markten opvalt is dat de mensen heel veel tijd besteden aan het verkrijgen van nieuwtjes. Daar zie ik een parallel in met onze maatschappij. Wij willen ook steeds het laatste nieuws weten en het allernieuwste aan hebben. Na hun eindexamen gingen jongeren zingen en dansen maar hielden toch hun ogen óók constant gericht op hun smartphone.

In die zin lijken we op die mensen in Athene. Want waarom richten de mensen van Athene hun ogen op Paulus?. Er wordt verteld dat hij iets nieuws te zeggen heeft, een nieuwe leer, een vreemde God. Dát willen ze horen. Ze nemen hem mee naar de Areopagus. Die rots waar je kunt opkijken naar de tempel van Athene. Iedereen die iets nieuws te vertellen had moest zich daar verantwoorden. Daar ontmoet Paulus een Epicureeër. De denkbeelden van toen zijn herkenbaar voor ons nu:

Die Epicureeër weet wel hoe het in het leven zit. Die zegt tegen Paulus: Voor mij is het doel van het leven: gelukkig zijn. En daarvoor heb ik 3 dingen nodig: Vrienden, Vrijheid en kunnen nadenken over het leven.

Eten en drinken wil ik eigenlijk nooit zonder vrienden- zegt die Epicureeër-. Alleen eten... dan voel ik me net een wolf.. Ik nodig altijd vrienden uit. Ja en het liefst leef ik in een soort café gemeenschap, met ieder een eigen huis. Want vrijheid om even op jezelf te zijn en dan weer iemand kunnen ontmoeten. Dat is mooi. En als ik op mezelf ben wil ik ook weer nadenken over het leven. Over wat je wel en niet zeggen moet om gelukkig te zijn. Ja en omdat ik vrijheid zo belangrijk vind, moet ik wel geld verdienen. Ik hoef niet rijk te zijn, maar ik wil niet afhankelijk zijn en zelf mijn onderdak en eten kunnen bekostigen. Ik kleed me zoals ik er zin in heb. Drink wat ik wil drinken.. en Ja en jij Paulus, je hebt het over een God

Met God of goden heb ik een probleem.

Er bestaat kwaad.

Als ik zeg; God kan het kwaad niet ongedaan maken, maar dan is die God dus niet Almachtig.

Als ik zeg: God *wil* het kwaad niet ongedaan maken, dan is volgens mij die God zelf kwaad.

Waarom zou je deze dan God noemen?

Als die God het kwaad wel **kan** ongedaan maken (almachtig is) en **wil** ongedaan maken (goed is). Waarom blijft dan toch het kwaad bestaan? Ja daarom heb ik problemen met God of goden.

- Ja dat wil er bij velen niet in dat God de mens geschapen heeft met een vrije wil om goed of kwaad te doen. En **dat het de mensen zijn** die kwaad doen. Dat mensen steeds keuzes moeten maken en dat bij het leven hoort, omdat we anders marionetten aan de touwtjes van de Schepper zouden zijn..

Paulus ontmoet als hij daar bij de Areopagus is, ook iemand die zich bij de leer van de Stoa heeft aangesloten. Die zegt:

Ik ben een stoïcijner Ik wil inzicht krijgen in mijn leven. Opeens krijg ik bv. slaag. Dat voel ik. En ik word woedend op die, die me dat geleverd heeft. Maar wat is dat woede?. Die emotie vind ik voortkomen uit een onjuist oordeel; Want waarom zou een klap slecht zijn?

Laatst zag ik een zonsopgang. Opeens was ik blij. Ook die blijdschap klopt niet, ook die is in wezen een onjuist oordeel. Ik wil leren mijn emoties in bedwang te hebben. Ik plaats het denken boven het gevoel. **Ik als stoïcijner geloof dat Alles wat gebeurt in de wereld van tevoren bepaald is.** Is alles van tevoren bepaald is, wat heeft het dan nog zin actie te ondernemen? Ik ben alleen vrij in mijn reactie hierop.

De Epicureeër en de Stoïcijner zeggen als 't ware:

Paulus, we horen dat jij nieuwe ideeën hebt. Laat eens horen!

Paulus maakt graag gebruik van de kans die hem gegeven wordt. Hij heeft een altaar gezien met het opschrift: voor een onbekende God. Want je wist maar nooit. Als je een godheid had overgeslagen konden je rampen overkomen!! Altaar voor een onbekende God. Daar sluit Paulus – heel diplomatiek- bij aan.

Die God verkondig ik U, zegt hij. Over Die god wil ik spreken. Die God heeft de wereld gemaakt en alles wat er leeft, die heerst over hemel en aarde. Die God woont niet in door mensenhanden gemaakte tempels.

DEZE heeft iedereen leven en adem en al het andere geschonken. Uit één mens heeft hij de hele mensheid gemaakt, die hij over de hele aarde heeft verspreid. De bedoeling van deze God is het dat de mensen hem zouden zoeken en hem al tastend zouden kunnen vinden, aangezien hij van niemand van ons ver weg is.

Want in hem leven wij, bewegen wij en zijn wij. Of, zoals ook enkele van uw eigen dichters hebben gezegd: "Uit hem komen wij voort."

Ik beluister in wat Paulus zegt: De hele mensheid komt uit God voort. Zwart, bruin en wit en alle kleuren er tussen in. De hele mensheid komt uit god voort, Tastend zoeken en vinden dat die ander óók uit God voortkomt betekent al heel veel!

Geduldig de dialoog aangaan. Voorkomen dat de ander zich gediscrimineerd voelt in de maatschappij. Dat vereist een enorme inzet van beide kanten.

De neiging om als het tegen zit of als je je zelf niet gekend voelt kwaad te gaan doen dreigt telkens weer de mensheid te vernietigen. De ene mens begint de ander te haten. Het ene volk begint het andere volk te doden. De ene geloofsopvatting roept op tot uitroeiing van de andere geloofsopvatting. En voor we het weten worden we meegesleurd in de gedachte dat de ander de vijand is. Daarom kwam Jezus op aarde. **Die** liet zien **dat er een andere weg is:** die stond op tegen die mensen die geloof in regeltjes probeerden vast te leggen. **Die** ging als man een

gesprek aan met vrouwen. Wat je in die tijd niet deed. **Die** sprak met een Samaritaanse, die door de Judeeërs gemeden werden omdat ze een beetje anders geloofden. Die sprak met een syrophenische vrouw. Een Syrische zouden we zeggen, destijds behorend tot een vijandig volk. Die sprak met een Romeinse hoofdman die tot de bezetters behoorde. Het levende woord bleek grenzen te overschrijden, was er op uit om vrede te brengen, blinden die Gods bedoeling niet meer zagen werd door Jezus ziende.

Maar ruimte en tijd voor ieder om te groeien in verdraagzaamheid en te zoeken naar binding met "**de Kracht waar we uit voortkomen**" is *niet* waar de mensen die op macht uit zijn voor gaan. Daarom is die mens die naar Gods beeld en gelijkenis mens was, zoals God het bedoelde gedood. Maar hij is opgestaan. Mensen die zoeken naar waarheid en gerechtigheid worden tot op de dag van vandaag gedood door hen die aan de macht willen blijven. Maar zegt Paulus: Hij is opgestaan uit de dood! Waar hij voor stond is niet te doden, **het levende woord gaat door!!** Dat beluister ik in die zin van Paulus, maar hij zegt het heel cryptisch.

Als ik bid; leidt me niet in verzoeking dan betekent dat voor mij: Sterk me met uw Geest opdat ik waarheid en leugen kan onderscheiden, opdat ik de wijsheid krijg **echt te** luisteren naar die ander, die ik ontmoet. Schenk me uw geest opdat ik tegen de haat die in mijzelf opkomt kan strijden. Opdat ik vanuit uw woord het lef te heb de ander aan te spreken en naar die ander te luisteren zou de haat niet ophouden als de ander zich gehoord voelt?

Velen halen hun schouder op als je dat zegt. Ook in Athene halen velen hun schouders op. Ze zien in Paulus een praatjesmaker. Hij zaait maar wat woorden. Volgende keer horen we je wel verder...en ze lopen weg om nooit meer terug te komen. Ja, dan is er geen hoop meer op verandering in de houding van de mensen ten opzichte van elkaar.. De wereld is nu eenmaal zo... horen we de filosofen zeggen

Enkelen uit Athene komen tot geloof in het Woord dat opstaat. Dat is het bijzondere dat alle eeuwen door- *enkele mensen* de kracht krijgen om in onze eigen omgeving tegen het haat zaaien in te gaan en *dat dat* de vrede die bedoeld wordt tussen de mensen dichterbij brengt. Paulus zag het opeens. Het gaat verder dan mijn eigen kleine kring: Uit één mens heeft God heel het mensenvolk gemaakt* om overal op aarde te wonen. Met de bedoeling dat ze God zouden zoeken en Hem wellicht tastenderwijs zouden vinden; Hij* is immers niet ver van ieder van ons. Want door Hem leven wij, bewegen wij en zijn wij.. AMEN